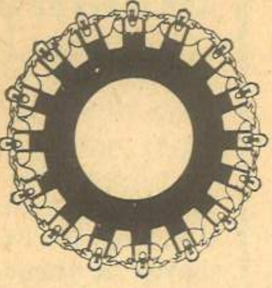

işçi kültürü

İŞÇİ KÜLTÜR DERNEĞİ MERKEZ YAYIN ORGANI SAYI:3 HAZİRAN 1977 FİYATI 100 KURUŞ

DİRENİŞ KÜLTÜRÜ YARATILMALI

15-16 Haziranın yedinci yılını burjuvaziye karşı, burjuvazinin en azgın örgütlenmelerinden biri olan MESS' e karşı yılmayan, uzlaşmayan bir mücadele örgütleyerek kutluyoruz.

Bugün maden iş kolunda çalışan 40.000 işçi genel grevde. Bugün yedi yıl önce "kohrulsun sermaye diktası" sloganlarıyla direnişe geçen işçi sınıfımız burjuvaziye onmaz bir yara daha vermek için, mutlu sona, yarının aydınlık Türkiyesi'ne erişmek için savaşıyor, savaşacak ve mutlaka kazanacak, kazanacağız.

Bizler için direniş günlerimizin önemi çok büyük. 1969 yılının bir pazar günü meydanları zapdetmiştik gene; bağımsızlık diyorduk, demokrasi diyorduk, sosyalizm diyorduk ve o pazar saldılardı üzerimize tasmalı köpeklerini. Üç kardeşimiz şehit düştüydü ;1970 yılında burjuvazi buyurmuştu. İşçiler örgütleniyor, bilinçleniyor, önüne geçilmeli, DİSK yokedilmeli. Hayır demişti işçi sınıfının partisi, hayır demiştik. 14 Haziran günü tüm öncü işçiler toplanmış direniş kararı almışlardı. 15 Haziran sabahı susmuştu makinalar, fabrikalar, susmuştu herşey. Konuşuyordu Türkiye işçi sınıfı "Kahrolsun Sermaye Diktası", diyordu "Bağımsız Türkiye, Sosyalist Türkiye" diyordu. Katılıyorlardı bu sloganlara tüm emekçiler. İstanbul'da Kocaeli' de, İzmir'de, Adana'da, Ankara'da. Bütün Türkiye bir yürek olmuş atıyordu meydanlarda. Sermaye tüm güçleri ile çıkıyordu karşımıza ve aşıyorduk tüm barıkatları. Tıpkı 12 Mart faşizmini aşıp kutladığımız 1 Mayıs 1976 ve 77 gibi. Tıpkı DGM yi 16 eylül genel greviyle aştığımız gibi. Tıpkı bugün-

(Devamı Sayfa 2 de)

YAŞAMAYA DAİR

Diyelim ki, hastayız
hem de ağır
hem de ameliyatlık,
yani, beyaz masadan
kalkmamak ihtimali de var.
Duymamak mümkün değilse de biraz erken gitmenin kederini
biz yine güleceğiz anlatılan bektaşi fıkrasına,
hava yağmurlu mu diye bakacağız pencereden,
yahut da yine sabırsızlıkla bekleyeceğiz
en son ajans haberlerini.
Diyelim ki, dövüşülmeye değer bir şeyler için,
diyelim ki, cephedeyiz.
Daha orda ilk hücumda, daha o gün
yüzükoyun kapaklanıp ölmek de mümkün.
Acı bir hınçla bileceğiz bunu,
fakat yine de çıldırasıya merak edeceğiz
belki yıllarca sürecek olan savaşın sonunu.
Diyelim ki, hapisteyiz,
yaşımız da elliye yakın,
daha da on sekiz sene olsun açılmasına demir kapının.
Yine de dışarıyla beraber yaşayacağız,
insanları, hayvanları, kavgası ve rüzgârıyla
yani, duvarın arkasındaki dışarıyla.
Yani, nasıl ve nerde olursak olalım
hiç ölünmeyecekmiş gibi yaşanacak...

NAZIM HİKMET

Yoğunlaşan baskılar bizleri yıldırmayacak

LOKALLERİMİZ AÇILACAKTIR

İşçi Kültür Derneği gelişimini hızla sürdürüyor. Geçen sayıda kuruluşlarını duyurduğumuz örgüt birimleri çalışmalarını kökleştirmek, geliştirmek yönünde çaba harcıyor. Yeni yeni yörelerde kuruluş ön çalışmaları yoğun biçimde sürüyor. İzmir şubemiz hazırlıklarını tamamlayarak çalışmalarına başladı. Kurucular işçi, emekçi sanatçılardan oluşuyor.

Şubenin kuruluşunu duyuran basın bildirisinde Şube sekreteri Vedat Tokyay "işçi sınıfının kültürünü yaşatmak ve geliştirmek için görev başındayız" diyerek başarmamız gereken işlerin önem ve büyüklüğünü vurguluyor.

Ancak yeni kuruluşlar konusunda yapılanlar yeterli değil. Derneğimiz daha çok yerde şubeleri, lokalleri hedefliyor; sayımızı onbinlere çıkarmak için hazırlıklar yapıyor. Güç görevlerimizi ancak böylelikle başarabiliriz.

YILDIRAMAYINCA LOKAL KAPATMA

Bu hızlı ve sağlıklı gelişme burjuvaziyi rahatsız ediyor. Sürekli saldırıyor, saldırtıyor. İşte geçtiğimiz ay aynı zamanda üzerimizdeki baskıların da yoğunlaştığı bir ay oldu.

Bilindiği gibi çalışmalarımızın ilk kez başladığı ve en yoğun olarak sürdüğü il Ankara. Bunda en önce kurulan şubenin Ankara şubesi olması büyük önem taşıyor. Ankara şubesi emekçi mahallelerinde ilk olarak lokal açma girişiminde bulunan şube olma özelliğini de taşıyor. Geçen sayıda ha-

(Devamı Sayfa 2 de)

BELÇİKADAKİ TÜRKİYELİ İŞÇİLERİN DERNEĞİMİZE YOLLADIĞI ÇİZGİ ÖYKÜYÜ YAYINLIYORUZ. GÖSTERDİKLERİ DAYANIŞMAYA TEŞEKKÜR EDERİZ.

FGTB /ABVV
BELÇİKA 1975

PATRONSUZ OLMAZ MI?

DEVAMI İÇ SAYFALARDA

Bilim ve sanata düşman

141-142 KALDIRILMALIDIR!

Türk Ceza Kanunu'nun 141-142'nci maddeleri 23 Haziran 1936'da kabul edilmişti. İşçi sınıfı hareketinin önündeki en önemli engellerden birisi olan bu maddeleri burjuvazi 41 yıldır ilericilere, demokratlara ve sosyalistlere karşı acımasızca kullanıyor.

141-142'nci maddeler İtalya'nın faşist ceza kanunlarından olduğu gibi aktarılmıştı. İtalya'da bu maddeler kanunlaştırılırken gösterilen gerekçe maddelerin amacını göstermek açısından ilginçtir. Gerekçe şöyleydi: "Faşizme karşı hareketler ve bu hareketlere esas teşkil eden düşünceler suçtur; bu suçların sert cezalarla cezalandırılmaları gerekir."

Türkiye'de de burjuvazi, her dönemdeki gerici, faşist uygulamalarında 141-142'nci maddeleri büyük ölçüde kullandı. Bu maddeler çeşitli dönemlerde değiştirilerek ağırlaştırıldı. Her defasında gerekçe olarak "son zamanlarda komünistlik propaganda ve cereyanlarının dikkati çekecek bir mahiyet" aldığından söz edilliyordu.

141-142'nci maddeler "bir sosyal sınıfın diğer bir sosyal sınıf üzerinde baskı kurmasını" yasaklamak bahanesiyle, ülkemizde burjuvazinin işçi sınıfının örgütlenmesi üzerinde baskı unsuru oldu. Yıllardır yüzlerce ilerici, yurtsever aydın ve öncü işçi bu maddelerin hışmına uğratıldı. Birçok demokratik kuruluş ve işçi sınıfının ekonomik ve politik örgütleri bu maddelere dayanılarak kapatıldı.

141-142'nci maddeler, işçi sınıfının kültürünü yaratmak ve geliştirmek yolunda verilen mücadelenin de önünde ciddi bir engeldir. Anayasa'nın 21'nci maddesinde "sanat ve bilim özgürlüğünden" söz edilmesine rağmen ülkemizde 142'nci maddeden hakkında dava açılmamış ilerici sanatçı, yazar yok gibidir. Burjuvazi, işçi sınıfının ekonomik ve politik örgütlenmesinden korktuğu kadar, işçi sınıfının kendi kültürünü yaşatmak ve geliştirmek için verdiği mücadeleyi de engellemeye, saptırmaya çalışmıştır. Bunun için de 141-142'nci maddeleri kullanmaktan hiçbir zaman geri durmamıştır.

İşçi sınıfımız, yıllardır yürüttüğü zorlu mücadele sonucu bu maddelerin kapsamını daraltmıştır. Özellikle 1960 sonrası ortamda bilimsel sosyalizm daha geniş kitlelere yayılmış, işçi sınıfı ekonomik ve politik örgütlenmesini güçlendirmiştir. Bunun sonucu 141-142'nci maddelerin uygulanma alanı daralmış, büyük ölçüde etkisizleştirilmiştir.

Ancak, 141-142'nci maddeler bugün de işçi sınıfı hareketinin üzerinde Demoklesin kılıcı gibi durmaktadır. Demokrasi mücadelesinin en güncel, ivedi hedeflerinden birisi bu maddelerin yürürlükten kaldırılmasıdır. İşçi sınıfımız ve müttefiki emekçi kitleler bağımsızlık demokrasi, sosyalizm mücadelesinin önündeki bu engeli de aşacaklar ve 141-142'nci maddeleri tarihin çöplüğüne atacaklardır.

LOKALLERİMİZ...

(Baştarafı Sayfa 1 de)

berini verdiğimiz İşçi Kültür Derneği Balgat Lokali açılışından bu yana geçen süre içinde sekizi faşistlerden olmak üzere tam on saldırıyla karşılaştı.

Balgat lokalimize önce taşla, ardından silahla saldıran Ülkü Ocakçı MHP'li faşistler MC iktidarını da arkalarına alıp iyice azgınlaşarak saldırılarını tabela sökme ve gece yarısı çevreyi kuşatıp lokal içine girmeye kadar geliştirebildiler. Lokal içinde 'Komünizme geçit yok', 'kahrolsun İşçi Kültür', 'Komünistlere ölüm', biçiminde yazılar yazarak ne var ne yoksa yakıp yıkarak azgınlıklarını giderdiler. Bu ve diğer tüm saldırılar Ankara Şube yöneticilerince Cumhuriyet Savcılığına kanıt ve isimlerle birlikte duyuruldu. Ardından gelen olaylar ise bizlerce şaşırtıcı olmadı. 11 Haziran günü Balgatlı kadınların katıldığı sosyal çalışmalar toplantısı sırasında, birinci şube D grup ekiplerinden olduklarını öğrendiğimiz polisler zorla ve arama kararı olmadan valinin istemi ile geldiklerini belirterek lokali aradılar. Arama sırasında şube yöneticisi arkadaşlarımız tartaklandı. Yaptığımız müdahale sonunda isteklerine erişemeden ayrılmak zorunda kaldılar.

22 Haziran günü akşam üzeri gelen bir başka polis grubuysa öncekilerin yapamadığını tamamlayarak lokali mühürlemeyi başardı. Sorulan gerekçelere yanıt 'valinin istemi' oluyordu. Sonradan yazıyla yapılan başvurularımıza da herhangi bir olumlu yanıt veremediler. Şimdi, Derneğimiz hukuk bürosunda görevli avukat arkadaşlarımız lokalimizi açtırmak ve bu faşizan adımı geri attırmak için yoğun olarak uğraşıyorlar. Zafer burada da işçi sınıfının olacak ve lokal açtırılacaktır. Saldırılar, baskılar ne kadar yoğunlaşırsa yoğunlaşsın Derneğimiz gelişecektir. Zafer işçi sınıfının örgütlü mücadelesinin olacaktır. Zafer bizimdir.

Ankara şubesi korosu Sosyal-İş gecesinde

GÖSTERİLER

Derneğimizin çeşitli bölümleri dışa dönük çalışmalarını sergilemeye devam ediyorlar. Tiyatro ve müzik bölümleri ortaklaşa ya da ayrı ayrı hazırladıkları gösterileri çeşitli demokratik kuruluşların toplantılarında sergiliyor.

Kayseride TÜTED ve TÜMDER'in ortaklaşa düzenledikleri 'Demokrasi İçin Birlik' gecesine Rahmi Saltuk'la birlikte katılan koromuz işçi sınıfının direniş kültüründen örnekler vermiş, tiyatro bölümümüz de şiirlerden oluşan bir yapıt sergilemiştir.

DİSK'e bağlı Sosyal-İş sendikasının kongresinin gecesinde düzenlenen toplantıya da şiirler, marşlar ve diğer direniş yapıtlarını sergileyerek katılan derneğimiz, Sosyal-İş'li işçi kardeşlerimizle devrimci dayanışmanın bir örneğini vermiş oluyordu.

DİRENİŞ KÜLTÜ

(Baştarafı Sayfa 1 de)

lerde MESS'i aşacağımız gibi. Ve vermiştik gene üç şehit. Fakat 16 Haziran'da "Burjuvazi katletti içimizden üçümüzü. Bu üç ölü ölmeyen üç ölümüzdür" diyerek doldurduk meydanları.

Direnmiş ve kazanmıştık; yaşıyordu DİSK. Yaşatacaktık DİSK'imizi. İlkeleri çevresinde geliştirerek yaşatacak, yaşatarak geliştirecektik. Bu görevimizdi. Başardık görevimizi.

15-16 Haziran direnişi Türkiye İşçi Sınıfının o güne dek yaptığı en büyük politik direnişti. Politikti çünkü tek tek burjuvaları, patronları almıyordu karşısına. Hedef tüm burjuvaziydi. Hedef sömürü düzeniydi, hedef kapitalizmdi.

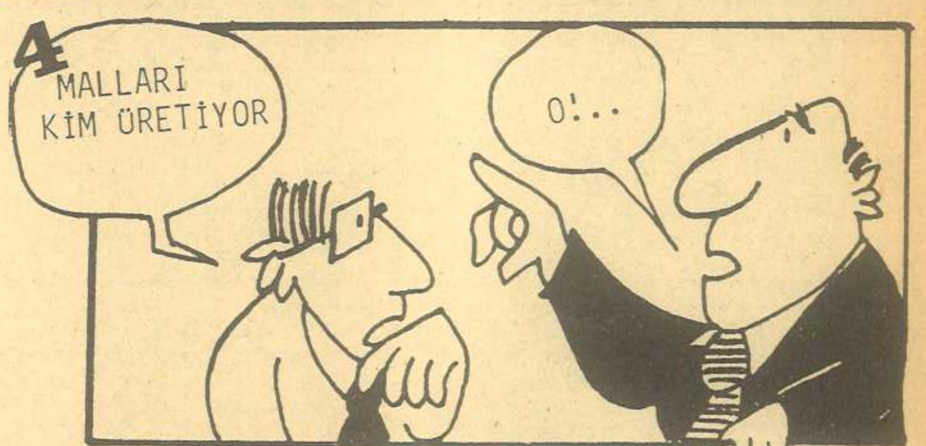
15-16 Haziran direnişi dosta düşmana Türkiye işçi sınıfının varlığını gücünü göstermişti. O günden beri kimse işçi sınıfına gözünü kapatamaz oldu.

Ne var ki direniş kültürünü yaratamadı, tıpkı kanlı pazarda, 1 Mayıslarda, DGM direnişinde yaratmadığı gibi Burjuvaziyi geriletti, faşizmi geriletti fakat bunları söyle-

işçikültürü

GAZETEMİZ, ŞUBE ÇALASMA
ÇİMDE AKTARARAK ŞUBELE
ALIŞVERİŞİ YOLUYLA ÇALIŞ
LEŞMESİNİ SAĞLAMAKTA ÖN
DENLE ŞUBELERİMİZİN YOLL
RAF VE ÇALIŞMALARININ ÜR
LEVİNİ DAHA BAŞARILI OLA
SAĞLAYACAKTIR. AYRICA TE
ZİN GÖNDERECEKLERİ ÜRÜN
YÖNÜNDEN ZENGİNLEŞTİREC

RÜ...

medi türkülerle, marşlarla. Bunları tekrar tekrar anlatmadı tiyatrolarda, romanlarda. Bunları çizmedi kağıtlara. Belgesel filmler fotoğraflar yok bunlardan elimizde.

Ne var ki 15-16 Haziran direnişimizi, sonraki yıllarda kutlamak gelmedi akla. Kutlamak ve anmak. Ta ki 1976'ya kadar. 1976 yılında ilk kez İşçi Kültür Derneği düzenlediği toplantılarla kutladı 15-16 Haziranı. Ancak bu yıl bu da yapılamadı yüz ağartabilecek kadar.

Ama yapılacak. İşçi sınıfı kendi kültürünü oluşturacak. Hatta girişti bile bu işe. En canlı kanıtı İşçi Kültür Derneği. Bundan böyle kuru laflarla yapılmayacak bu işler. İşçi sınıfına rağmen, onun politik örgütüne rağmen yapılamayacak. Dışardan söylenemeyecek büyük ve anlamsız laflar. İşçi sınıfımız tıpkı, 15-16 Haziran 1970 yılında gözü gibi koruduğu ileri sendikal örgütü DİSK gibi, tıpkı 50 yıllık politik mücadele temelleri üzerinde kurup yaşattığı partisi TİP gibi koruyacak, geliştirecek kültürel örgütünü İŞÇİ KÜLTÜR DERNEĞİ'ni. Oluşturacak kendi direniş kültürünü, sanatını.

Bunun belirtileri şimdiden ortada. İşçi Kültür Derneği üyelerinin Ankara'da yüzde 43'ü işçi emekçi. Bu oran Adana'da yüzde yetmişi,Bursa'da yüzde doksanı aşıyor. Tıpkı İzmir ve İstanbul, Samsun ve Hatay' da olduğu gibi. Kendi derneğinde, kendi yaratıyor kültürünü, sanatını, kendi söylüyor marşlarını türkülerini, kendi oynuyor oyunlarını, kendi yazıyor şiirlerini, öykülerini. Kendi yönetiyor derneğini, doğal bağlaşığı diğer emekçi sınıf ve kesimlerden gelenlerle birlikte.

Ancak yapılanlar yeterli değil, daha hızlı adımlar atmak zorundayız.Yeni şubeler yeni lokaller açmak görevimiz. Hem de kısa süre içinde başarmak zorundayız bu önemli görevi. Sayılarımızı binlerden onbinlere çıkarmalıyız. Ve kutlamalıyız bundan böyle hiç atlamadan tüm önemli günlerimizi ve bayramlarımızı.

Böylece içimiz rahat olur, görevimizi yapmanın huzuruyla. Böylece bu uğurda, kurtuluş uğrunda, aydınlık Türkiye uğrunda ölenler rahat yatarlar. Biz böylece azaltırız 1 Mayıs 1977 katliamının acısını. Böylece MESS'e karşı vermekte olduğumuz savaşta daha bir dinç, daha bir bilinçli ve bilenmiş oluruz. Ve söyleyip hep bir ağızdan marşımızı.

Selam olsun 15-16 Haziran direnişimize, diye;

Selam olsun MESS'e karşı direnenlere, diye;

Türkiye İşçi Sınıfına selam diye,

Selam Dünyanın ve Türkiye'nin Aydınlık geleceğine diye.

NALARINI EN AYRINTILI Bİ-
LER ARASI UYUMU, DENEY
LIŞMALARIN DAHA YETKİN-
NEMLİ BİR ARAÇTIR. BU NE-
LAYACAĞI HABER, FOTOĞ-
RÜNLERİ GAZETENİN BU İŞ-
LARAK YERİNE GETİRMESİNİ
TEK TEK BÜTÜN ÜYELERİMİ-
NLERİN GAZETEMİZİ İÇERİK
ECEĞİ KUŞKUSUZDUR.

Edebiyatımızın iki büyüğü

NAZIM HİKMET VE ORHAN KEMAL

İşçi sınıfımızın ve emekçi halkımızın büyük sanatçıları, dünyanın her yerinde bize saygınlık kazandıran Nâzım Hikmet ile Orhan Kemal'i iki Haziran gününde yitirmiştik. Önce, 3 Haziran 1963'te Nâzım Hikmet'i, ondan yedi yıl sonra da, 2 Haziran 1970'te Orhan Kemal'i. Nâzım on üç yıllık bir gurbetlik döneminin sonunda, çok sevdiği ülkesinden, hayatını ve sanatını adadığı halkından uzakta öldü. Orhan Kemal ise kendisine yardım elini uzatan bir başka emekçi halkın hastanesinde, Sofya'da ölüme karşı verdiği savaşta yenik düştü.

Sermayenin düzeni, bu iki büyük sanatçıyı da, hayatları boyunca zindanlara, açlığa, yoksulluğa, zulme mahkum etmiştir. Onların eserlerinin emekçi halkımıza ulaşmasını engellemeye, onları unutturmaya çalışmıştır. Çünkü, her ikisinin de, sermaye düzenin tahammül edemediği ortak bir özellikleri vardı: Sanatı, işçi sınıfının ve emekçi halkın, daha güzel bir dünya kurma uğrundaki mücadelesinin hizmetine vermek.

Bugün bütün dünyada, yirminci yüzyılın en büyük şairlerinde biri olarak kabul edilen Nâzım Hikmet, işçi sınıfının kültür ve satan alanındaki mücadelesini eksiksiz biçimde yürütebilmenin, ancak "Partili olmak"la mümkün olabileceğinin bilincine ulaşmış, "Partili olmaktan gurur duyduğunu" her zaman açık açık söylemiştir. Nâzım 28 Mayıs 1958'de bir Fransız gazetecisiyle yaptığı konuşmada şöyle diyordu:

"Dünya tarihinde, çağının sorunları karşısında tamamen tarafsız ve edilgin (pasif) kalmış tek bir büyük yazar göstermek bile çok güçtür. İnsan kendini tarafsız sanabilir ve bunu ilan edebilir, ama nesnel olarak hiç bir zaman tarafsız olamaz. Bana gelince,bilinçli olarak taraf tutmayı tercih ederim ben".

"Halkın acılarını, sevinçlerini, öfkesini, umudunu, umutsuzluğunu dile getirmeyi" sanat anlayışının tek değişmez ilkesi olarak kabul eden Nâzım Hikmet, "Parti'nin, benim eserlerimden, halkımın ruhunu öğrenmesi ve anlaması için çalışırım" diyordu. Dediklerini yaptı da. Bizim Halkımızın ruhunu, "Memleketimden İnsan Manzaraları"ndan daha güzel anlatan bir başka eser düşünebilir misiniz?

Nâzım yalnız büyük bir sanatçı değil, aynı zamanda, eşsiz bir öğretmendir de. Birçok yazara yardım etmiş, yol göstermiş, onların sanatımıza kazanılmasını sağlamıştır. Orhan Kemal de bu yazarlardan biridir. Bursa Hapisanesinde üç buçuk yıl Nâzım Hikmet'le birlikte kalan Orhan Kemal, önceleri şiir yazarken, onun uyarılariyle hikâyeciliğe yönelmiş, daha sonra da ülkemizin en iyi hikâyeci ve romancıları arasında yer almıştır.

Bir gün, Bursa Hapisanesinde, Nâzım Hikmet, Orhan Kemal'in bir romanının başlangıcını eline geçirir, okur. Orhan Kemal olayın gerisini şöyle anlatıyor:

"O sıra ben hapisane avlusundaydım. Ayaklarında takunyalar, koşarak, heyecanla geldi. Adeta soluk soluğa sordu:

- Siz mi yazdınız bunu?

Çekinerek:

- Evet. dedim.

-Birader, dedi, neden bahsetmezsiniz bundan. Siz nesir yazın, nesir!

Hayretler içindeydim. O, uzun uzun anlattı, sonra bir 'küçük hikâye' denememi söyledi. Edebiyatımızın, kaideleriyle hemen hiç uğraşmadığım, en yabancısı olduğum tarafı hikâyecilik bölümüydü.

Nâzım:

- Daha iyi, diyordu, hiç kimsenin tesirine kapılmadan, kendinize has şekli bulursunuz!

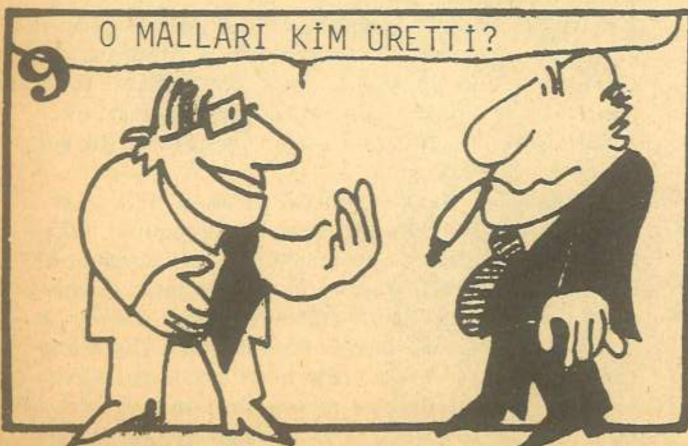
Artık şiiri ikinci plana atmıştım".

O günden sonra Orhan Kemal, başarılı bir hikâye ve roman yazarı olarak gelişti. Kendi sözleriyle "hikâye, roman, tiyatro oyunlarıyle bozuk düzenimizin nedenlerini insanlarımıza göstermek, onları uyarmak, gösterip uyarmakla da kalmayıp bu bozuk düzeni düzeltmeğe elbirliğiyle çaba göstermek gerektiğine " inandırmak için yazdı.

Onların anılarını ve eserlerini, işçi sınıfımız, emekçi halkımız her mazan yaşatacaktır.

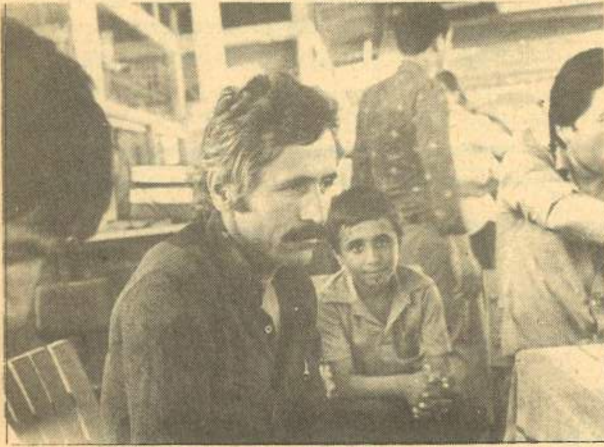
İŞÇİLER NASIL GÖRÜYOR?

15-16 HAZİRAN

S - 15-16 Hazirana katıldınız. İlginç anılarınızı anlatırmısınız?

● Türk-İş'e bağlı Metal-İş üyesi, Topuz Torçelikte çalışıyordu. 15-16 Haziranda önce sendikadan iki kişi geldi. Patrondan izin alıp toplantı yaptılar. Bize "DİSK diye bir konfederasyon var. Buna bağlı üyeler yürüyüş yapacaklar. Sakın katılmayın. Dışında kalacağız bunlar komünist, hükümeti yıpratmak istiyorlar. Sizin başınıza birşey gelirse bizden sendikamız var diye bir yardım beklemeyin. Biz bu işin karşısındayız" dedi. Biz,siz karşı olun ama işçiler gelir bizi çağırırsa veya işçi arkadaşlar isterse biz katılırız. Hareket bizim, biz de katılacağız dedik. 15 Haziranda kahvede oturuyorduk, işçiler geldi. "Siz işçi değil misiniz bize katılın" dediler. Hemen fabrikaya gittim. Ve arkadaşlar ile katılmaya karar verdik. Patron kapıyı tellerle bağladı. Başka fabrikalardan işçiler kapıya geldi. Biz kapıyı açtık ve onlara katıldık. Kartal' sapağında Arçelik'den, Çayırovadan, Kartaldan gelen işçilerle birleştik, polis barikatı vardı. Kız arkadaşlar ön tarafa koyduk. Ve barikatı yardık. Hacı Ali Demirel'in ortak olduğu Haymak fabrikası önünden geçerken içerden işçiler bizi çıkarın diye bağırdılar. Jandarma muhasarası altında idiler. Onları kurtardık. O gün Otosan'a kadar yürüdük ve dağıldık. Ertesi sabah yine toplandık. Yürüyüşe katıldık. Cevizli sapağında asker, polis tanklar barikat kurmuşlardı. Önde yine kadın arkadaşlar vardı. Tanklar üzerimize harekete geçti. Bir kadın arkadaşı polisler aldılar. Kurtarın beni diye bağırdı, barikatı yaramadık. Tanklar üstümüze geliyordu. Bir arkadaş yana kaç dedi. O çalılıklara,ben de kuma kendimi attım. Arkadaş toparlanamadı. Tank ayağını ezdi. Bana döndü tam üstüme gelirken bir başçavuş, "Ezmeyelim bu da vatandaş" dedi. Ve ben onun bu sözü ile hayattayım. Sonra Kartal' a yürüdük. Bu arada bir şey dikkatimi çekti. Aramızda işçi tulumlu ama çamaşırları, gömlekleri ve elleri bize benzemeyen adamlar vardı. Vurun kırın, diye tahrik ediyorlardı. Resim de çekiyorlardı. Kartalda emniyet boştu, polisler fırına sığınmışlar. Oradan Kadıköye gittik. İtfaiyenin orada barikat vardı. Bizi vapura da almadılar. Deniz kenarında sıkıştık. O sırada Maltepeden gelen işçilere polisçe ateş açıldı. İki kişinin vurulduğunu gördüm. Biri esnaftı. Kalbinin üstüne geldi kurşun. Bir motor geldi atlayın sizi karşıya geçireyim dedi. Bindik, polis motora ateş açtı. Saraybumunda çıktık. Gece dönemedim otelde kaldım.

● 20 senelik işçi, Maden-İş üyesi, Tessan takım tezgahları fabrikasında çalışıyordu. 15-16 Haziran 1970'de Türkiye'de politik ortam bir dönüm noktasına gelmişti. Mecliste sosyalistler vardı. Ve gerici iktidar amansızca işçilere baskı yapıyordu. Sarı sendikalara karşı Devrimci sendikaları kapatmak için amansız oyunlara giriyor, Mecliste 274-275 sayılı yasaları değiştirmek istiyordu. Artık öyle bir döneme girilmişti ki bir hareketin ya başlaması gerekiyor ya da devrimci saflardaki arkadaşların teslim olması. DİSK Genel Merkezinde Merterde bir toplantı yapıldı. DİSK'e bağlı bölge temsilcileri, ünite temsilcileri, fabrika temsilcileri, yöneticiler toplandı. Bir karara varılacaktı. Çünkü meclisten kanun çıkmak üzere idi. O zaman hiç unutmam TİP milletvekili Rıza Kuas şöyle diyordu mecliste. Biz hep TRT'yi dinliyorduk. "Siz bu kanunu çıkarırsınız ama yürürlüğe koyamazsınız çünkü artık sizin eski kafalarınızda düşündüğünüz gibi değil işçi sınıfı Türkiye'de bunu size yalatırlar, ve siz uygulayamazsınız." diyordu. Bu bize büyük bir güç veriyordu. Merter sitesinde büyük bir potansiyel, iyi bir tartışma ortamı vardı.

● Yalnız benim dikkatimi birşey çekti o zaman dahi yönetici kadro kesin bir tavır almıyor. Serbest bırakıyordu işçileri. Tabandan gelen karara biz evet deriz ama bizim bir önerimiz yok, siz kararlarınızı alın diyorlardı. Biz karar aldık, fabrikalarda pazartesinden itibaren birşeyler yapmak gerekiyordu. Fabrikalarımıza gittik. Aksama olmasın diye fabrikalar arasında sendika aracılığı ile bağ kurulacaktı. Sendika ve yöneticiler de bunu kabul etti. Pazartesi şalterleri indirdik. Hemen fabrikayı yönetenleri topladık, anahtarlarını aldık bir odaya kapadık. Kurduğumuz komiteden izinsiz fabrika içinde dolaşamazsınız dedik. Çünkü herhangi bir sabotaj veya zarar olabilirdi. Bu işçiden olmaz ama sizden olur bizi suçlu duruma düşürmek için dedik. Devamlı propaganda şu yönde idi. "Bu hareketleri komünistler yapıyor, işte komünistler fabrikaları tahrip edecekmiş, tezgahları parçalayacaklarmış, dinamit koyacaklarmış" diyorlardı. Buna tedbir aldık.

Büyük bir kalabalık Arçelikten yürüyüşe geçmişti. Onlara katıldık. Yolda Türk-İş'e bağlı işçilerde katılıyordu. Gebzede büyük bir alanda toplandık. Askeri birlikler vardı onlar müdahale edemediler. 10 binden fazla olan kalabalık Arçelik baştemsilcisinin konuşmasından sonra dağıldı. 15 Haziran olaysız geçti. Fabrikaya döndüğümüzde işveren şöyle diyordu "Arkadaşlar bizim günahımız yok. Bu sizin parlamento ile aranızdaki bir mesele. Bizim üretimimiz durdu, yazık değil mi tezgahlar yatıyor". Benim o zaman aklıma şöyle bir soru geldi. "Siz isterseniz hareketi durdurabilirsiniz" dedim. Niye diye sordu. Parlamentonun %70'ni temsil eden sizin adamlarınız. Söyleyin onlara işçiler razı olmuyor. Biz de kârdan zarar ediyoruz. Biz kârdan vazgeçtik. İşçiler ne derse o olsun. Derhal faaliyete geçiler" dedim. "Benim elimde birşey yok" dedi ve çekti gitti.

16 Haziranda disiplinli bir şekilde Gebze tarafından yürüyüş başladı. Ferro-Döküm'ün olduğu yerde barikat vardı. Polis, asker, tanklar, tepede helikopterler dolaşıyordu. Ankara-İstanbul yolunda trafik durmuştu. Barikatları aştık. Kartala girdik. Köşede TİP'in önünden geçerken işçiler marş söylüyorlar, yaşasın diye bağırıyorlardı. Sonra AP'ye gelindi. AP o zaman çok güçlü idi ama işçiler binayı tahrip ettiler. Ama araya işçi olmayanlar dakatılmıştı. Onların tahrikleri oluyordu. Yollarda birçok engeller vardı, tanklar falan. Ama askeriye de ne yapacağını bilmiyordu. Bir taraftan yalvarıyorlar, bir kısmı da süngü takıyordu. Yolumuzu keserken, bir kısmı yol veriyordu. Tankların üstünden atlayıp geçiyorduk. Çavuşlar bazen el sallıyorlardı. Askerler biz de sizdeniz ama biraz öteden geçin diyorlardı. Ama çok kanlı olaylar da oldu. Kurbağalıderede işçi-polis çatışmasında 5-6 kişinin öldüğünü biliyoruz. Ama sadece Kadıköyde ölen 4 kişi biliniyor. Kayıplar yaralılar ne oldu bilinmiyor. Kadıköyden sonra dağıldık.

S - Halkın işçilere karşı tepkisi nasıldı?

● O zaman burjuva partileri halkın karşı geleceğini söylüyorlardı. Benim tuhafıma giden halkın davranışı idi, Yani bir yerde beni bile şartlandırmıştı adamlar. Yolda karşılaştıklarımız karısı çocuğu su taşıyorlardı. "Aman yanmışsızın, susamışsınız" diye elinde bardak su taşıyor, ekmek getiriyorlardı. Halk gerçekten büyük sevinç içindeydi.

● Benim gördüğüm kadarıyla şu da oluyordu. Bakkallar dahi meyva suyu, gazoz veriyorlardı, çocuklarla yolluyorlardı.

● Benim değerlendirmem Türkiye'de sağ basın. işçiler kitlelerden koptu yaygarasını koparıyorlar, işçi sınıfına çirkef atıyorlar. İşçi sınıfı halkın öz çocukları olduğu için halkla arasında kopukluk yok, hemen anlaşıyor. Hemen oluyor, düşünün, bizi askerler çevirdi. Süngü takmış. Binbaşı, derhal bu yolu temizleyin, diyor askerlere. Var bin tane. Biz gelin arkadaşlar, yol mu temizlenecek, beraber temizleyelim diyoruz. Adamlarla kolkola giriyoruz. Binbaşı çırpınıyor. Tepinmeye başlıyor. "Eyvah" diyor, "siz ne yapıyorsunuz? Hiç olmazsa askerleri bırakın da yolda ne yaparsanız yapın" diyor. Adamlar paniğe kapılıyordu yani. Onlar sanıyor ki, süngü takınca Mehmet de gelecek bizi hemen şişleyecek.

S - İşçi sınıfımızın mücadelelerinin, özellikle 15-16 Haziran 1970 direnişinin işçi sınıfımızın kültürüne kazandırdıkları konusunda neler söyleyebilirsiniz. Eksikler nelerdir?

● Bu olaylara katılmak çok önemli. Genç arkadaşlar sorunca anlatıyoruz. Ama sık sık düzenli olarak bunlar işçi arkadaşlara anlatılsa idi çok yararlı olurdu, daha iyi kavranırdı. Tiyatrolarda oynansa idi, Alpagut olayı gibi, filimleri çekilse idi, anılar banda alınsa idi işçiler için çok yararlı olurdu.

● Bir hareket olmuş, büyük bir hareket. Geçmişin hatalarından ve iyi taraflarından ders çıkarılmalıdır. Eleştirisi yapılmalıdır. Devrimciler en az hata yapmaya gayret etmelidir. İşçilere toplantılar düzenlenmelidir. Daha ileri hareketlere hazırlanılması için neler gerekir, bunların çarelerini aramalı.

● Filimleri çekilip yıldönümlerinde işçilere gösterilmeli sık sık anlatılmalı. DGM direnişinde 16 Eylül'de 15-16 Haziran anıları anlatılıyordu. DGM sırasında makina başında oturuldu. 3 gün işçiler eksiksiz beklediler 15-16 Haziran gibi yürünecek diye. Sonra geri dönüş oldu. Bu işçide yılgınlık yarattı. DGM de sessizlik vardı. 15-16 Haziran filme alınsa idi, tiyatro olsa idi, marşlar yazılsaydı onlar gösterilirdi. Halbuki DGM direnişinde işçiler ya sıkılıp top oynuyorlar ya da radyo dinliyorlardı. Radyo da burjuvazinin elinde idi, bu işyeri direnişi bıraktı, bu katılmadı gibi yayınlar kafa karıştırıyordu. Bunlar önlenmeli.

● Ekonomik ve politik mücadelede eğitim çok önemli. Ekonomik mücadelenin tek başına yetersizliği, kurtuluş olmadığı eğitim ile anlatılabilir. Sadece Sendikadan herşeyi beklemek, bilinçlendirmesini, işçinin davasına sahip çıkmasını beklemek eksik olur. Eğitim gazete ile, hikaye, şiir, devrimci tiyatro oyunları ile olur. Bu şekilde eğitim işçi sınıfına götürülebilir, götürmek için araç olur.

S - 15-16 Haziranın değerlendirmesini kısaca nasıl yaparsınız?

● Büyük kayıplar verildiyse de, 4 arkadaşımızın ölümü, 1200 arkadaşımızın işten atılması, tutuklananlar, işkenceler, mahkemeler görüldü ama başarı büyüktür. İstanbul'da köfteci dükkanlarında sosyalizm lafı yapanlar, işçi sınıfı Türkiye'de devrime hazır değildir, devrim yapamaz, gücü yoktur, diyenlere bir tokat gibi vuruldu. Ve ondan sonra hemen yaygarayı bastılar. Türkiye'de devrimci hareket vardır. Türkiye'de işçi sınıfı vardır, bunlara sahip çıkalım diye konuşmaya başladılar. Mücadeleyi bunlara bırakmamak lazım.

● O zaman şu vardı: İşçi sınıfı dışında gene küçük devrimci gruplar, belli fraksiyonlar vardı. Halbuki bunların işçi sınıfı ile gerçekten en küçük bir ilişkisi yoktu. Bazı kişiler bunları yönlendiriyordu, harekete sahip çıkma sevdasına kapıldılar. Bu hareket Türkiye'de birşeyi damgaladı. Kendi sınıf çıkarlarını kendileri yönetmedikçe, başkalarına teslim edince sonu fiyasko ile biter. Ve dışardan ahkâm kesmenin, fetva vermenin devrimci harekete bir katkısı olmaz. Bu hareketin içine girenler, Türkiye'de devrimci hareketi yönlendirmek isteyenler, gerçekten sağlam olmalı, dürüst olmalı, aldatmamalı. Bugün eğer sendika yönetici kadrosu yıpranmışsa, ki benim gözümde yıpranmış ve gerilemiştir, bu sağlam olmadıkları, işçi sınıfının davasına sahip çıkma cesaretini göstermediklerindendir.

● Yürüyüş sırasında yönetici kimse etrafta yoktu. Hatta yürüdüler mi, kim nerede bu bile bilinmiyor. Yöneticiler bu hareketleri tasvip etmiyoruz, biz karar almadık diyorlar. O zaman ne yapar 100 binlerce insan şaşırmış dolanıyor, başıboş. Benim edindiğim intiba, hareket ne kadar güçlü olursa olsun eğer disiplinli, onu yönlendirecek kadro yoksa bu bir yerde ipleri başkasının ellerine bırakmak oluyor. Ama ne denirse denilsin işçi sınıfı o zamanki hareketi ile Türkiye siyasi hareketine damgasını vurmuştur.

işçikültürü

● İşçi Kültür Derneği Merkez Yayın Organı ● Sahibi: İşçi Kültür Derneği Adına İlhan Akalın ● Sorumlu Yazı İşleri Muduru: Neşe Çulhaoğlu ● Ayda bir yayınlanır ● Yönetim: Dere Sokak 10/2 Dışkapı/ANKARA